

Utbytte fra utveksling og andre utenlandsopphold

En analyse av data fra Studiebarometeret 2017

November 2018

Tittel: Utbytte fra utveksling og andre utenlandsopphold
En analyse av data fra Studiebarometeret 2017

ISBN: 978-82-93017-82-0

Dato: November 2018

Utarbeidet av: Arne Haugen, Trude Holme, Pål Bakken
og Kristoffer Fretland Øygarden

Utgiver: Diku – Direktoratet for internasjonalisering
og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Rapportserie
Nr. 3 | 2018

ISSN: 2535-5961

Kontakt: 55 30 38 00 | post@diku.no

Utgiver: NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

NOKUTs utredninger og analyser
Nr. 4 | 2018

ISSN: 1892-1604

Kontakt: 21 02 18 00 | postmottak@nokut.no

Rapporten kan lastes ned fra diku.no og nokut.no

Forord

Meld.St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* (Kvalitetsmeldingen) formulerte ambisiøse mål for studentmobilitet. På lengre sikt skal antallet studenter som reiser på utenlands studieopphold som ledd i utdanningen i Norge, økes vesentlig. Utgangspunktet for Kvalitetsmeldingen er at internasjonal studentmobilitet er et viktig bidrag til å heve kvaliteten i norsk høyere utdanning. Likevel vet vi ikke nok om hvordan et studieopphold i utlandet kan øke kvalitet og læringsutbytte, og hva som er de viktigste forutsetningene for at slike opphold skal ha den effekten de er tiltenkt.

Denne rapporten er et bidrag til å øke kunnskapen om hvordan studentene selv opplever kvalitet og utbytte av internasjonal mobilitet. Rapporten er basert på data fra Studiebarometeret 2017, hvor studentene ble spurt om erfaringer fra både utveksling og andre typer utenlandsopphold. Kunnskap om studentenes erfaringer er viktig på flere plan. For utdanningsinstitusjoner og i fagmiljøer kan tilbakemeldinger fra studentene ha stor verdi i arbeidet med å legge til rette for utenlandsopphold med best mulig læring. Tidlig i 2020 skal Regjeringen legge frem sin stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet. Den må baseres på et bredest mulig kunnskapsgrunnlag om sammenhenger mellom internasjonalisering, mobilitet og kvalitet.

Rapporten er utarbeidet i samarbeid mellom Diku og NOKUT for å styrke kunnskapsgrunnlaget på et høyt prioritert område.

Innhold

1	<i>Sammendrag</i>	5
2	<i>Innledning</i>	7
2.1	Hva er verdien av utenlandsopphold?	8
3	<i>Internasjonalisering, utveksling og andre utenlandsopphold - Studiebarometeret 2017</i>	10
3.1	Undersøkelsen og datamaterialet.....	10
3.1.1	Hvordan tolke scorene i Studiebarometeret	12
3.2	Utteksling og andre utenlandsopphold – noen kjennetegn	12
4	<i>Studentenes erfaringer og opplevde utbytte</i>	16
4.1	Studentenes vurdering av faglige sider ved utenlandsoppholdene	16
4.1.1	Utteksling: Faglig nivå og faglig utfordring.....	16
4.1.2	Utteksling: Relevans og komplementaritet	23
4.1.3	Faglig utbytte ved andre utenlandsopphold	27
4.2	Læring utover det faglige.....	30
4.3	Utenlandsopphold og motivasjon.....	34
5	<i>Refleksjoner</i>	38
6	<i>Litteraturliste</i>	41

1 Sammendrag

Hovedbildet Studiebarometeret tegner av studentenes erfaringer med ulike typer utenlandsopphold er tydelig. Det store flertallet av studenter er tilfreds med utbyttet enten de har vært på utveksling eller andre former for utenlandsopphold. Spørsmålene om utenlandsopphold er blant de spørsmålene i Studiebarometeret som har høyest snittscore. Tilfredsheten gjelder både faglig og annet utbytte, der det siste gjennomgående får høyere score enn det første. Videre svarer studentene at utenlandsoppholdet har gjort dem mer motivert for studier. Dermed sammenfaller resultatene fra Studiebarometeret med sentrale funn og synspunkter i litteraturen om internasjonalisering og mobilitet. Samtidig viser analysen at er ganske stor variasjon i studentenes erfaringer, både mellom institusjoner, fagfelt og land.

I tråd med forventningene finner vi at andre typer, og ofte kortere utenlandsopphold sammenliknet med utveksling spiller en relativt større rolle i kortere profesjonsutdanninger enn i disiplinlag. Samtidig indikerer de positive svarene fra studenter med andre utenlandsopphold at også slike opphold bidrar til kvalitet i utdanningen og motivasjon for studentene.

Lange utenlandsopphold i form av utveksling er ikke nødvendig for opplevelse av faglig utbytte. Studenter på opphold under to uker scorer omtrent like høyt på faglig utbytte som studenter på semesterutveksling, og de oppgir i enda større grad å ha blitt mer motivert av utenlandsoppholdet.

Studiebarometerets populasjon består primært av 2.årsstudenter. Derfor kan ikke tallene fra Studiebarometeret brukes til å si noe om det totale omfanget av utveksling og andre utenlandsopphold: mange studenter reiser utenlands senere i studieløpet. Allikevel svarte nesten 3500 at de hadde vært på utveksling eller andre utenlandsopphold, antallet er mer enn stort nok å gi robuste data og til å kunne fordeles ned på oppholdets lengde, land, fagfelt etc.

Hvor studentene reiser, påvirker i noen grad opplevelsen av utbytte. På noen områder er det ganske store forskjeller mellom land. For eksempel scorer enkelte av BRIKS-landene klart lavere i studentenes vurdering av det faglige nivået. Det er likevel ikke slik at land eller områder peker seg entydig negativt ut. Snarere vektlegger studentene litt ulike aspekter etter hvor de har vært. Et eksempel er at studenter med erfaring fra nordiske land i noe mindre grad har opplevd utenomfaglig utbytte. Tilsvarende finner vi at studenter som har vært utenfor Europa og USA vurderer faglige aspekter noe lavere, mens de til gjengjeld vurderer utenomfaglig utbytte og motivasjonseffekten høyere. Dette reflekterer bredden i norske studenters utenlandsopphold som kan spenne fra helse- og sosialfaglig praksis i et utviklingsland til et forskningsopphold ved en internasjonal prestisjeinstitusjon.

I denne bredden av erfaringer har også varigheten av oppholdet noe betydning for den samlede læringen studenten opplever. Ikke uventet scorer de aller korteste utenlandsoppholdene klart lavere på læring utenom det faglige. Og selv om forskjellene ikke er veldig store, finner vi at studenter med lengre opphold gjennomgående svarer mer positivt på både faglig og annen læring. Derimot øker ikke motivasjonen nevneverdig mer ved lengre enn ved kortere utenlandsopphold.

Klart størst betydning for studentenes vurdering av utenlandsoppholdene har imidlertid faktorer som institusjonell tilrettelegging og faglig og sosial inkludering ved studiestedet. Studenter som har erfart svak tilrettelegging og lav grad av inkludering har opplevd lavere utbytte enn studenter som vurderer disse aspektene positivt. Dette indikerer at institusjoner og fagmiljø har en viktig oppgave sammen med vertsinstitusjonene i utlandet å legge til rette for mest mulig utbytterike utvekslingsopphold. Et slikt arbeid har både faglige og administrative sider.

Selv om hovedbildet er at studentene har svart positivt på spørsmål om utenlandsopphold, har de ikke svart like positivt på alt. Lavest score fikk spørsmålet om faglig sammenheng mellom utenlandsoppholdet og studieprogrammet hjemme. Studietilsynsforskriften forutsetter at innholdet i utveksling skal være faglig relevant, og Kvalitetsmeldingen er opptatt av helhetlige studieprogrammer med en klarest mulig sammenheng mellom utveksling og andre deler av utdanningen. Svarene i Studiebarometeret indikerer at institusjoner og fagmiljø i mange tilfeller kan forbedre sine utvekslingstilbud med tanke på disse utfordringene.

2 Innledning

Internasjonalisering er viktig for norsk forskning og høyere utdanning. Gjennom et bredt spekter av tiltak, aktiviteter og arbeidsformer kan internasjonalisering heve kvalitet og relevans i forskning og utdanning. Melding St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* slo fast at «[i]nternasjonalt samarbeid er en forutsetning for den globale kunnskapsutviklingen og for å sikre kvalitet i norsk høyere utdanning» (s. 63). Internasjonal mobilitet av studenter er ett av flere virkemidler for økt internasjonalisering i utdanningene. I hjemlandet kan utenlandske studenter bidra til et internasjonalt lærings- og studiemiljø, mens studieopphold utenlands kan tilføre den enkelte student og ideelt sett også studiemiljøet hjemme andre impulser.

Norge har gjennom det europeiske samarbeidet om Bologna-prosessen vært forpliktet på felles kvantitative mål for studentutveksling. Målet i Bolognaprosessen tilsa at alle studenter som fullførte en gradgivende utdanning i et av Bologna-landene i 2020, skulle ha hatt et utvekslingsopphold utenlands i løpet av utdanningen. Kvalitetsmeldingen gjentok og understreket dette målet: Innen 2020 skal 20 prosent av dem som avlegger graden i Norge, ha vært på utveksling (s. 64). På lengre sikt er målet at halvparten av dem som avlegger en grad i norsk høyere utdanning, skal ha et studieopphold i utlandet. De siste årene har andelen kandidater med utvekslingserfaring vært temmelig stabil omkring 15 prosent, men med store variasjoner mellom fagområder, studietyper og institusjoner.¹ Gitt stabiliteten de siste årene vil det kreve betydelig innsats å nå målet om 20 prosent, mens et langsiktig mål om 50 prosent av studentene vil forutsette store endringer i opplegg og gjennomføring av utdanningen. Regjeringen arbeider nå med en stortingsmelding om mobilitet i høyere utdanning med utgangspunkt i Kvalitetsmeldingen.

Mer ambisiøse mål for utveksling gjør behovet for kunnskap om resultater og utbytte mer iøynefallende. I norsk høyere utdanning har vi god statistikk og kan enkelt telle hvor mange norske studenter som reiser på utveksling. Mer krevende er det å svare på hvordan og i hvilket omfang utenlands studieopphold styrker og beriker utdanningen for studentene. Kvalitetsmeldingen er ikke spesifikk på hvilke kvaliteter og verdier utveksling og utenlands studieopphold representerer, men knytter dette til verdiene av internasjonalisering i en bredere forstand:

Det faglige utdanningssamarbeidet beriker studentens utdanning på flere måter, enten det gjelder studentutveksling, samarbeid om selve undervisningen, felles pensumutvikling eller samarbeid om studietilbud i form av felles emner eller studieprogram. Gjennom slike tiltak heves kvaliteten på utdanningen i Norge, og studentene får viktige internasjonale perspektiver...I samarbeid med de sterkeste

¹ SIU-rapport 02/2016.

fagmiljøene internasjonalt er det et klart mål å utvikle flere fremragende utdanningstilbud i Norge i årene fremover.

Denne rapporten belyser spørsmålet om utbyttet av utenlands studieopphold ved hjelp av data fra NOKUTs Studiebarometer. Hvilke erfaringer og hvilket utbytte opplever studenter som er på utveksling eller andre utenlandsopphold som ledd i utdanningen de tar i Norge? Analysen omfatter tre hoveddimensjoner:

- Hvordan opplever studentene de spesifikt faglige sidene ved utenlandsoppholdet?
- Hvilke andre former for utbytte erfarer studentene?
- Har utenlandsoppholdene betydning for studentenes motivasjon for studiene?

Formålet er å bidra til økt kunnskap om hva utenlandsopphold kan bidra med til høyere utdanning, og om hvordan utdanningssektoren mest virkningsfullt kan legge til rette for gode studenterfaringer gjennom utenlandsopphold.

2.1 Hva er verdien av utenlandsopphold?

Siden 1980-årene har forskere og aktører i praksisfeltet studert og skrevet om resultater og utbytter av studentutveksling. Ulike studier har på den ene siden forsøkt å fange opp umiddelbare resultater knyttet til interkulturell læring, faglig og akademisk utbytte, endringer i studiemotivasjon og karriereplanlegging samt en mer personlig og sosial dimensjon. På den annen side er det gjort forsøk på å dokumentere langsiktige effekter knyttet til karriereutvikling og personlig og sosial utvikling og i siste instans den langsiktige samfunnsmessige betydningen av internasjonal studentmobilitet.

Studier av *akademisk utbytte* og utenlandsoppholdenes eventuelle innvirkning på akademiske prestasjoner er primært gjennomført i USA, og resultatene vil ikke uten videre kunne overføres til studentutveksling fra Norge. Samlet peker imidlertid forskjellige studier på at utenlands studieopphold *kan* bidra til bedret fullføring, økte faglige prestasjoner, særlig for utsatte studentgrupper², økt motivasjon for videre studier og bedre forutsetninger for dybdelæring, kreativitetsutvikling og språklæring generelt.³

Økt interkulturell forståelse er et hyppig nevnt motiv for utveksling og mobilitet, også i norsk kunnskapspolitik. Ulike målemetoder og indikatorsett er utviklet der studentene måles før, under og etter et utenlandsopphold. Mens enkelte studier argumenterer for en uforbeholden positiv effekt, har andre argumentert for at utveksling gir slik læring bare under visse forutsetninger, og at utenlandsopphold under studiene under visse vilkår også kan svekke studentenes interkulturelle forutsetninger.⁴

² Malgren and Gavin (2008) refererer til «under-prepared and at-risk undergraduates».

³ Litteraturgjennomgang basert på Potts (2016).

⁴ Rexeisen, R. J., Anderson, P., Lawton, L., & Hubbard, A. (2008).

De tydeligste funnene i studier av utveksling og utenlandsopphold er resultater knyttet til personlig og sosial utvikling: økt forståelse for moralske og etiske problemstillinger, styrket selvtillit og evne til kommunikasjon, økt evne til å engasjere seg i egen læring og styrket kapasitet for problemløsning.⁵

Videre er det gjort ulike studier av hvorvidt utenlandsopphold påvirker studentene i karriere og arbeidsliv. Får de lettere arbeid, og eventuelt høyere lønn? Eller får de mer relevant arbeid enn andre kandidater? Erasmus Impact Study⁶ fra 2014 konkluderte at utveksling styrker kandidatene på arbeidsmarkedet (økt *employability*), og i likhet med enkelte andre studier konkluderer den at studieoppholdet utenlands styrker studentenes evne til karriereplanlegging. Samtidig vil det være nasjonale og andre forskjeller blant annet knyttet til ulike preferanser i arbeidsmarkedet og ulikheter i de internasjonale erfaringene. Fra Norge vet vi at NIFUs kandidatundersøkelse 2013 påviste at norske studenter med en hel grad fra utlandet brukte noe lengre tid på å komme inn i arbeidslivet.⁷

I 2012 ble et utvalg studenter fra Finland, Norge og Sverige spurt blant annet om hvordan de vurderte eventuelle utvekslingserfaringer.⁸ Sterkest vektla norske studenter generiske ferdigheter og personlig utvikling, men ga også klart uttrykk for at de vurderte den faglige siden av utvekslingen som verdifull. Studentene oppga å ha fått nye perspektiver på studiet, men trodde i mindre grad at deres utvekslingserfaring ville ha betydning for dem på arbeidsmarkedet.

⁵ Potts (2016).

⁶ Brandenburg, Taboadela and Vancea (2014)

⁷ Wiers-Jenssen (2013).

⁸ CIMO, Internationella programkontoret, SIU (2013).

3 Internasjonalisering, utveksling og andre utenlandsopphold - Studiebarometeret 2017

De kvantitative målene om mobilitet i Kvalitetsmeldingen gjelder utveksling. Utveksling innebærer at en student tatt opp i et gradsgivende studium ved en høyere utdanningsinstitusjon i Norge, har opphold av minst tre måneders varighet ved utenlandsk institusjon. Oppholdet må være studiepoenggivende og gå inn som en del av graden ved hjemmeinstitusjonen. Antallet inn- og utreisende studenter på minimum tre måneders opphold påvirker den resultatbaserte finansieringen til utdanningsinstitusjonene, forutsatt at oppholdene er organisert gjennom institusjonsavtaler.

I tillegg til utveksling deltar norske studenter på en rekke andre typer utenlandsopphold som ledd i den hjemlige utdanningen, men uten at de er registrert som studenter eller tar studiepoenggivende emner ved en utenlands utdanningsinstitusjon. I mange tilfeller er dette langt kortere opphold enn tre måneder og omfatter alt fra seminarer, konferanser og studieturer til feltarbeid.

Særlig fra rammeplanstyrte profesjonsutdanninger har det blitt fremmet synspunkter om at tre måneders utveksling er vanskelig å få til, og at de ser stor verdi i andre, og kortere former for utenlandsopphold.⁹ Kunnskapen om slike opphold er imidlertid begrenset når det gjelder både omfang, innhold og utbytte.

Studiebarometeret er med sine studentvurderinger en viktig kilde til kunnskap om kvalitetstilstanden i norsk høyere utdanning. NOKUT ønsket i Studiebarometeret for 2017 å vie større oppmerksomhet til internasjonalisering generelt og utveksling og utenlandsopphold spesielt, og samarbeidet med SIU (nå Diku) om å utvikle spørsmålsbatterier. Denne rapporten analyserer og sammenlikner studentenes svar på spørsmål om utbytte og erfaringer fra ulike typer utenlandsopphold.

3.1 Undersøkelsen og datamaterialet

Det femte Studiebarometeret ble gjennomført høsten 2017.¹⁰ En lenke til spørreskjemaet ble sendt til 2. års bachelorstudenter, 2. års masterstudenter og 5. års studenter på mastergrads- eller profesjonsutdanninger. Totalt inngår 64 000 studenter fra 43 institusjoner og nesten 1 800 studieprogrammer i populasjonen. Så og si samtlige universiteter og høyskoler deltar i undersøkelsen. I 2017 besvarte 30 850 studenter Studiebarometeret, noe som tilsvarer 48 prosent av populasjonen.

⁹ For eksempel SIU-rapport 07/2016.

¹⁰ Bakken, Pedersen og Fretland Øygarden (2018).

Spørsmålene¹¹ om mobilitet i Studiebarometeret 2017 søkte å besvare følgende:

- Hva er norske studenters erfaringer fra utvekslingsopphold?
- Hva er norske studenters erfaringer med andre utenlandsopphold (praksisopphold, feltarbeid, kurs, konferanse eller studietur)?
- Hva er studentenes opplevelse av mulighetene for, informasjon om og motivasjon for utveksling?

Utvalget av studenter har visse følger for svarene på spørsmål om utveksling og utenlandsopphold. Blant bachelorstudenter finner utveksling ofte sted i siste studieår. Det vil derfor være en lavere andel av respondentene i undersøkelsen som har utvekslingserfaring sammenliknet med andelen blant studenter som har fullført et studieløp.¹² Trolig fanger Studiebarometeret opp en større andel av de andre typene utenlandsopphold, fordi slike opphold antas å være mer spredt utover i studieløpet. At den aldersmessige spredningen blant respondenter med andre utenlandsopphold er større enn for utvekslingsstudentene, og at det er flere yngre studenter som oppgir å ha hatt slike opphold, kan være en indikasjon på dette.

Studiebarometeret er i hovedsak myntet på studieprogramnivået. Ettersom andelen med utenlandserfaring ville være begrenset, ble spørsmålene om mobilitet imidlertid formulert slik at de kunne fange opp erfaringer også fra andre studieprogram enn det respondenten hørte til på svartidspunktet. Respondentene ble stilt følgende spørsmål: «Er/har du vært på en form for studieopphold utenfor Norge i løpet av din tid som student i høyere utdanning?» Blant masterstudentene som har vært på utveksling, har 48 prosent vært på utveksling i sitt nåværende (master)program, mens en noe mindre andel har vært det i et tidligere program. Tilsvarende tall for bachelorstudenter er bare 22 prosent. Dette bekrefter at en stor del av utvekslingen på bachelornivå skjer senere enn 3. semester, som er tidspunktet studentene besvarer Studiebarometeret på.

Blant studenter som oppgir at de har vært på utveksling, er 73 prosent masterstudenter, mens 6 prosent er registrert på lange profesjonsutdanninger. Tilsvarende tall for de som har vært på andre utenlandsopphold er 52 prosent for masterstudenter, 8 prosent for profesjonsutdanninger. Dataene som gjelder utveksling må derfor sees i lys av at det primært er masterstudenter vi har fått svar fra, mens de andre oppholdene er jevnere fordelt mellom bachelor og master.

Det store flertallet av respondentene i Studiebarometeret 2017 hadde ikke deltatt i utenlandsopphold. Av de snaut 27 000 respondentene som besvarte spørsmålet, oppga 1 836 studenter (6,8 prosent) å ha

¹¹ Spørreskjemaet er i sin helhet tilgjengelig på <http://www.studiebarometeret.no>

¹² De siste årene har andelen ferdige kandidater med utvekslingserfaring i løpet av studiene vært omkring 15 prosent.

vært på utveksling (eller var på utveksling da de svarte). 2 476 oppga å ha vært på andre typer studieopphold i utlandet. Svarene indikerer at omfanget av andre typer utenlandsopphold er betydelig i høyere utdanning.

Blant respondentene som oppga å ha vært på utveksling, svarte et lite mindretall at de hadde vært på opphold på under tre måneder. Ettersom definisjonen av utvekslingsopphold forutsetter minimum tre måneders varighet, er disse holdt utenfor i analysen. Det samme gjelder et mer betydelig antall respondenter med andre utenlandsopphold der utenlandserfaringen gjaldt tidligere helgradsstudier i utlandet. Gradsstudier faller utenfor målet for analysen, så også disse respondentene er tatt ut. Etter dette gjensto et omtrent identisk antall utvekslingsstudenter (1 741) og studenter med andre utenlandsopphold (1 739). Begge de to gruppene studenter utgjorde hver for seg 6,5 prosent av det totale antallet respondenter. Det er svarene fra disse to respondentgruppene som er grunnlaget for analysen i denne rapporten.

3.1.1 Hvordan tolke scorene i Studiebarometeret

Skalaen i Studiebarometeret går fra 1 til 5, der 5 er det høyeste svaralternativet. I de fleste spørsmålsbatteriener er denne svarkategorien benevnt med «Svært tilfreds», «I stor grad» eller «Helt enig». Den midterste verdien er dermed 3,0, en verdi mellom 2,5 og 3,5 kan sies å være en middels verdi. I realiteten ser vi at svært få respondenter angir verdien 1 på spørsmålene: det er da også bare et lite fåtall av spørsmålene som har nasjonale snittverdier på under 3,0.

De nasjonale snittverdiene i de andre spørsmålene i Studiebarometeret som har samme skala som spørsmålene om utveksling og utenlandsopphold ligger stort sett i intervallet 3,5-4,0. Dette gjelder for 65 prosent av disse spørsmålene, mens 12 prosent ligger mellom 3,0 og 3,5. Spørsmålene med score over 4,0 utgjør 19 prosent av alle spørsmålene.

Spørsmålene om utenlandsopphold er blant de spørsmålene i Studiebarometeret som har høyst snittscore, de fleste ligger rundt 4,0. Studentene er altså mer tilfredse med dette enn de fleste andre kvalitetsområder vi spør om i Studiebarometeret. Unntaket gjelder spørsmålet om faglig sammenheng, der de som har vært på utveksling gir lavere score enn på de fleste andre spørsmålene i Studiebarometeret.¹³

3.2 Utveksling og andre utenlandsopphold

Mens et utvekslingsopphold per definisjon har minimum tre måneders varighet, er andre utenlandsopphold ofte langt mer

¹³ Se ellers Bakken, Pedersen og Fretland Øygarden (2018) for mer om de andre scorene i Studiebarometeret.

kortvarige, som illustrert i tabell 1. Kun åtte prosent av studentene på andre utenlandsopphold har hatt like langvarige opphold som utvekslingsstudentene, altså over tre måneder. En stor andel av slike opphold (41 prosent) varer mindre enn to uker, og godt over halvparten av de øvrige utenlandsoppholdene er på under en måned.

Tabell 1 Varighet av utenlandsopphold

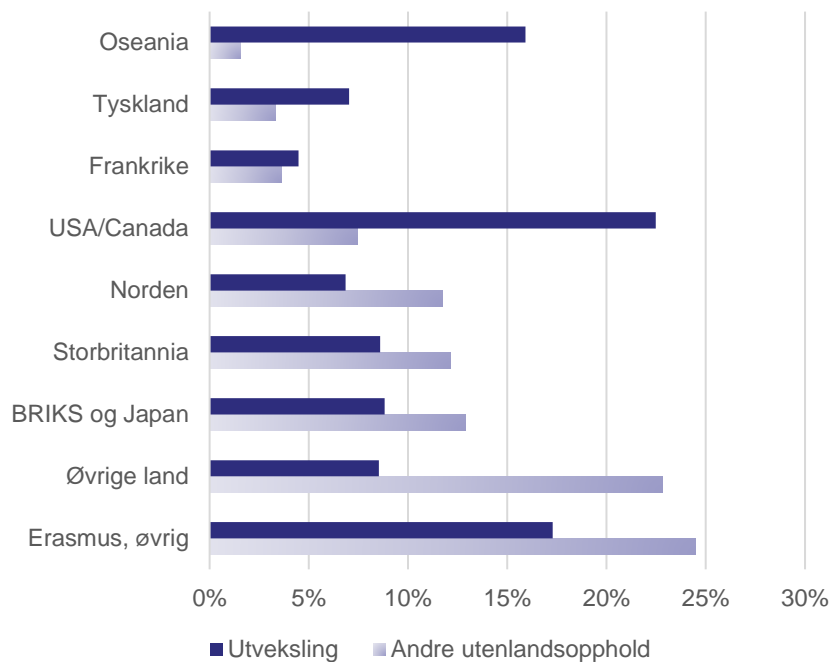
	Utveksling		Andre utenlandsopphold	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Mindre enn 2 uker			674	41
2-4 uker			363	22
1-3 måneder			471	29
Mer enn tre måneder	1727	100	137	8
<i>Totalt</i>	<i>1727</i>	<i>100</i>	<i>1645</i>	<i>100</i>

Svarene i Studiebarometeret viser at studentens utvekslingsopphold og andre utenlandsopphold skiller seg fra hverandre også utover varigheten. Dette gjelder hvilke land studentene reiser til, hvilke fag de studerer, og hvilke norske institusjoner de studerer ved.

I et nasjonalt perspektiv er det ikke likegyldig hvor studentene reiser. Nasjonale prioriteringer tilsier at Europa, USA og Canada og de såkalte BRIKS-landene (Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika) samt Japan er viktige. Videre er Frankrike og Tyskland særlig prioriterte land innenfor Europa. Vi har lagt disse prioriteringene til grunn for en gruppering av land og regioner i analysen.

Studenter på henholdsvis utveksling og andre utenlandsopphold reiser i noen grad til ulike land eller regioner. En iøynefallende forskjell mellom utvekslingsopphold og andre utenlandsopphold er at de sistnevnte langt oftere går til «øvrige land». Her finner vi i hovedsak land utenfor Europa og Nord-Amerika som ikke inngår i særskilte norske prioriteringer. 21 prosent av respondenter med «andre utenlandsopphold» hadde besøkt et land i denne gruppen. Ikke minst innenfor helsefaglige utdanninger er det lange tradisjoner for samarbeid med utviklingsland. Dette samarbeidet preger utvekslingsstatistikken fra Norge, og bidrar trolig til at «øvrige land» ligger høyt på landoversikten i figur 1 når det gjelder andre utenlandsopphold.

For utvekslingsstudenter reflekterer svarene den sterke veksten vi har sett i mobilitet til Australia de siste årene. Samtidig legges svært få andre utenlandsopphold dit. Det er trolig blant annet et uttrykk for at studentmobiliteten til Australia i liten grad er relatert til annet faglig samarbeid. Det er de engelskspråklige utdanningsgigantene som preger studentutvekslingen mer enn nasjonale prioriteringer.

Figur 1 Utenlandsopphold og vertsland¹⁴

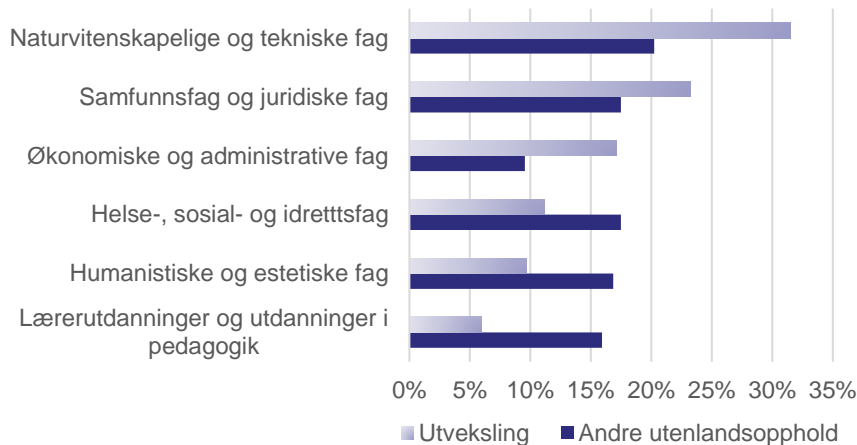
Det er stor forskjell mellom fagområder og utdanningstyper i hvilke former for utenlandsopphold studentene er med på (figur 2). Fra mobilitetsstatistikk vet vi at det er relativt lite utveksling innenfor kortere profesjonsutdanninger i helse- og sosialfag og fremfor alt i lærerutdanningene. Svarene i Studiebarometret reflekterer dette, men indikerer samtidig at andre utenlandsopphold har en betydelig plass i disse utdanningene. I helseutdanninger er en del studenter på internasjonale praksisopphold i løpet av studiene.

Studenter fra naturvitenskapelige fag, samfunnsfag og juridiske fag og økonomiske og administrative fag har i større grad vært på utvekslingsopphold enn på andre utenlandsopphold. Dette er i stor grad klassiske universitetsfag hvor innslaget av frie studiepoeng gir god fleksibilitet for utveksling. For studenter fra humanistiske og estetiske fag er bildet imidlertid omvendt. Her har langt flere studenter vært på andre utenlandsopphold enn utveksling. Går vi ned på utdanningstypenivå ser vi at det primært er de historisk-filosofiske fagene, kunstfagene, og i noe mindre grad språkfagene som har utreisende studenter på disse fagfeltene. Vi finner den største forekomsten av studenter på andre utenlandsopphold innenfor de historisk-filosofiske fagene (139 studenter) og kunstfagene (101 studenter). Særlig på kunstfagene ser det ut til å være langt vanligere med andre utenlandsopphold enn utveksling.

Figur 2 under viser hvor mye utveksling og andre utenlandsopphold på hvert fagfelt utgjør av totalen av utveksling og andre

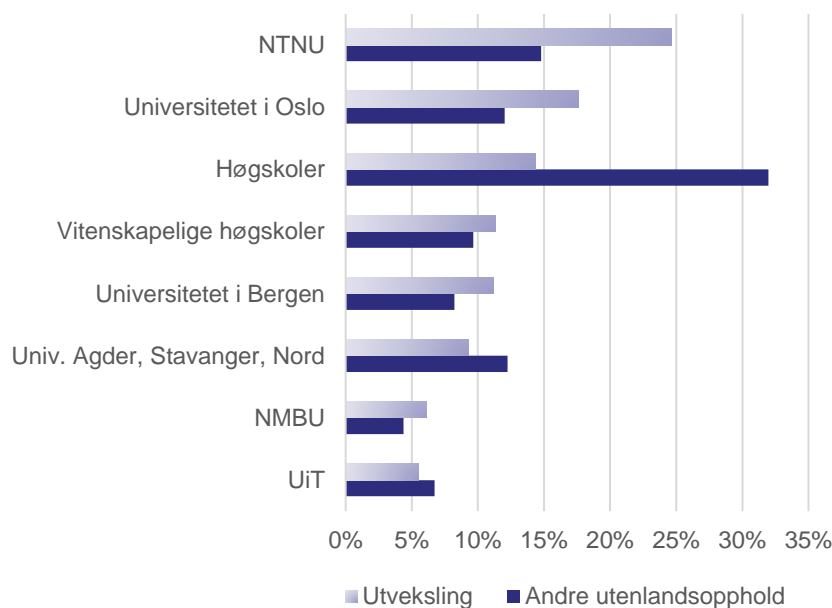
¹⁴ Kategorien «Erasmus, øvrig» omfatter alle land som inngår i det europeiske utdanningssamarbeidet med unntak for nordiske land, Frankrike, Tyskland og Storbritannia.

utenlandsopphold i Studiebarometeret 2017. Figuren viser også forholdet mellom de to utreiseformene innenfor hvert fagfelt. I denne sammenhengen er det også verd å nevne at studenttallet varierer mellom fagfeltene. Merk at Studiebarometeret 2017 ikke gir en totaltelling av slike opphold, men at en god del av oppholdene kan skje etter at undersøkelsens populasjon har svart på undersøkelsen.

Figur 2 Utveksling og andre utenlandsopphold fordelt på fagfelt

Ulikhetene mellom fagområder og utdanningstyper preger også oversikten over hvordan studenter med henholdsvis utvekslings- og andre utenlandsopphold er fordelt ved de norske institusjonene (figur 3). Ved institusjoner med høyt innslag av kortere profesjonsutdanninger utgjør andre utenlandsopphold en større andel av utenlandsoppholdene. For institusjoner som har hovedtyngden på disiplin-fag, er bildet omvendt.

Figur 3 Utveksling og andre utenlandsopphold i utlandet per institusjon og institusjonstype

4 Studentenes erfaringer og opplevde utbytte

Hovedresultatene fra Studiebarometeret i spørsmålene om utenlandsopphold og utbytte er altså tydelige: Dette er blant spørsmålene studentene gir høyest score og uttrykker størst tilfredshet med. Det gjelder for både faglig utbytte, utenomfaglig læring og betydning for motivasjon.

Det er likevel mulig å peke på faktorer som bidrar til at studentene får gode erfaringer og læringsopplevelser. Faktorene vi har vurdert, kan deles inn i tre grupper: 1) karakternivå og sosioøkonomisk bakgrunn, 2) kjennetegn knyttet til studiesituasjonen hjemme, som institusjon, fag og hjeminstitusjonens tilrettelegging og 3) egenskaper knyttet til utenlandsoppholdet, som varighet, vertsland, studiespråk, vertsinstitusjonens praktiske tilrettelegging, samt graden av faglig og sosial integrering ved vertsinstitusjonen. Gjennom bivariate analyser har vi førsøkt å avdekke forholdet mellom de ulike faktorene nevnt over og de forskjellige indikatorer for utbytte.

I det følgende skal vi gå nærmere inn hver av de to typene studentmobilitet; utvekslingsopphold og andre utenlandsopphold. Så langt det er mulig vil vi se de to typene opphold i sammenheng. Er det de samme faktorene som påvirker utvekslingsopphold som andre utenlandsopphold når det gjelder faglig og annen læring samt motivasjon?

4.1 Studentenes vurdering av faglige sider ved utenlandsoppholdene

I spørsmålet om studentenes vurdering av de faglige sidene ved utenlandsopphold er det mest hensiktsmessig først å vurdere de ulike typene opphold separat. På dette området var spørsmålene til studentene forskjellige, og utvekslingsstudentene fikk et mer finmasket sett av spørsmål. Spørsmålene til de som har vært på utveksling, kan sees i sammenheng og totalt sett gi et godt bilde av det faglige utbyttet. Det faglige utbyttet blir da en funksjon av nivå, utfordring, sammenheng og komplementaritet.

4.1.1 Utveksling: Faglig nivå og faglig utfordring

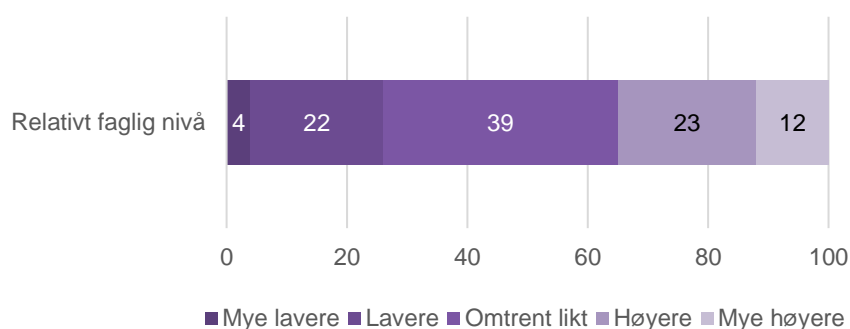
Studenter med utvekslingsopphold ble bedt om å sammenlikne det faglige nivået ved utvekslingsinstitusjonen med nivået ved hjemmeinstitusjonen. Videre skulle studentene gi en vurdering av hvorvidt «utvekslingsoppholdet var (er) faglig utfordrende», der 1 var «ikke enig» og 5 var «helt enig».

Det er viktig å understreke at spørsmålet om faglig nivå gjelder sammenlikningen med hjemmeinstitusjonen og ikke en absolutt

vurdering. Skalaen som er brukt i spørsmålet skiller seg derfor også fra spørsmålsbatteriene ellers 1 – mye lavere, 2 – lavere, 3 – omtrent likt, 4 – høyere og 5 – mye høyere. Slik studentene har svart ellers i Studiebarometeret, vil en score på 3,0 være relativt lav (se kap. 3.1.1). I spørsmålet om sammenlikning av faglig nivå vil tilsvarende score kun uttrykke at det faglige nivået er omtrent som ved hjemmeinstitusjonen. Scoren i disse spørsmålet bør derfor ikke uten videre sammenliknes med scoren i andre spørsmål.

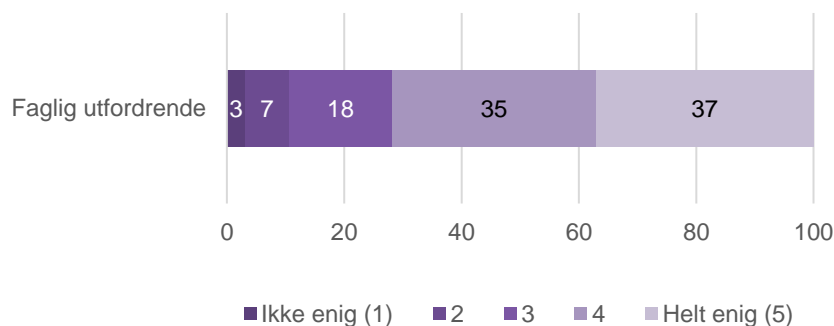
Lav score her er ikke i seg selv et uønsket eller negativt resultat, og vurderingen i spørsmålet har en tvetydighet ved seg. Det å kunne måle seg mot og sammenlikne seg med utenlandske institusjoner og fagmiljø er et viktig aspekt ved internasjonalisering. På den ene siden er det ikke ønskelig at norske studenter reiser til svake institusjoner i utlandet, men på den annen side er det ikke i seg selv et svakhetstegn at norske institusjoner kommer godt ut i studentenes sammenlikninger med institusjoner og fagmiljø ute.

Nesten 40 prosent av studentene oppgir at nivået var omtrent likt som ved hjemmeinstitusjonen, 35 prosent at nivået var høyere på utvekslingsinstitusjonen, mens 26 prosent at nivået var lavere på utvekslingsinstitusjonen.

Figur 4 Relativt faglig nivå: svarfordeling

De aller fleste (72 prosent) av studentene enige i at utvekslingsoppholdet var (er) faglig utfordrende. Bare om lag 10 prosent er uenige i at oppholdet var faglig utfordrende.

Figur 5 Faglig utfordring: svarfordeling

Varighet

Hva betyr utenlandsoppholdets varighet for opplevelse av faglig nivå og grad av faglig utfordring? Tallene i tabell 2 tyder på at varigheten påvirker begge. Studenter med lengre opphold vurderer det faglige nivået noe høyere og opplever i noe større grad å bli faglig utfordret.

Tabell 2 Vurdering av relativt faglig nivå og faglig utfordring krysset med oppholdets varighet

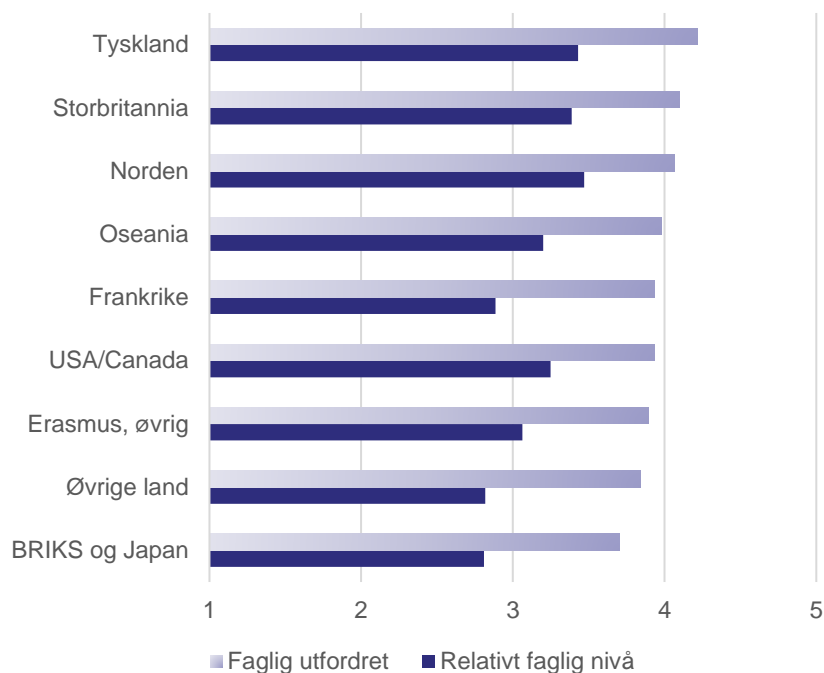
Varighet - utvekslingsopphold	Relativt faglig nivå	Faglig utfordret
3-6 måneder	3,1	3,9
Mer enn ett semester	3,3	4,1
<i>Totalt</i>	3,2	4,0

Geografi

I de fleste land/regioner vurderer utvekslingsstudentene det faglige nivået i gjennomsnitt litt høyere enn ved hjemmeinstitusjonen. Samlet sett er det gruppene BRIKS/Japan og «øvrige land» som vurderes lavest, og noe lavere enn nivået ved hjemmeinstitusjonen. Det er ikke et uventet resultat. I gruppen «øvrige land» finnes blant andre en rekke utviklingsland, der Norge har lange tradisjoner for samarbeid på ulike felt, ikke minst innenfor helsefag. Videre er BRIKS-landene samlet sett kjent for store variasjoner i akademisk kvalitet.¹⁵ I tillegg kommer det trolig av at studentene her møter en akademisk og utdanningsmessig kultur som skiller seg mye fra det de er vant til. Høyest vurdering gir studentene Norden, etterfulgt av Tyskland og Storbritannia.

I spørsmålet om grad av faglig utfordring sortert etter studieland er hovedmønsteret det samme. Landene som scoret relativt lavt på «faglig nivå» er i hovedsak også lavest på «faglig utfordring». Her har imidlertid studentene gitt gjennomgående høyere score. Det tilsier at også studenter i miljø der de oppfatter det faglige nivået relativt lavere enn ved institusjonen hjemme, opplever at utvekslingsoppholdet utfordrer dem faglig.

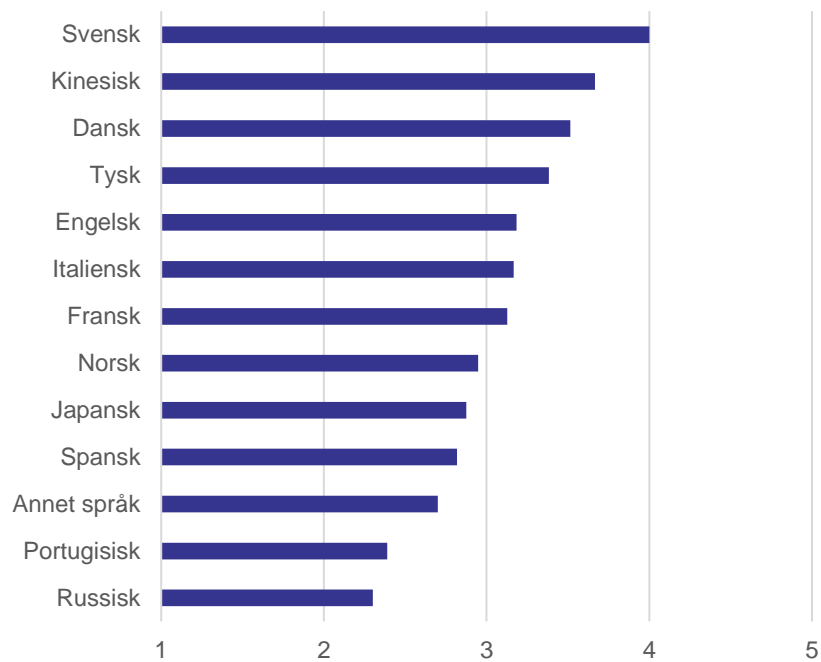
¹⁵ Se f.eks. Altbach and Bassett (2014).

Figur 6 Vurdering av relativt faglig nivå og faglig utfordring fordelt på landgruppe¹⁶

Vi ser igjen hovedtrekkene i dette mønsteret når vi ser hvordan studenter med ulike undervisningsspråk har vurdert det faglige nivået (figur 7). Det store flertallet av utvekslingsstudenter, 75 prosent, har engelsk som studiespråk. I tillegg til nordiske språk ligger også kinesisk og tysk over gjennomsnittet i studentenes vurdering av faglig nivå. Italiensk og fransk, som var studiespråk for henholdsvis 1 og 3 prosent av utvekslingsstudentene, plasserte seg omtrent på gjennomsnittet, som var 3,2. Lavest vurdering av faglig kvalitet hadde studenter som studerte på russisk og portugisisk eller et språkene i samlekategorien «andre språk».

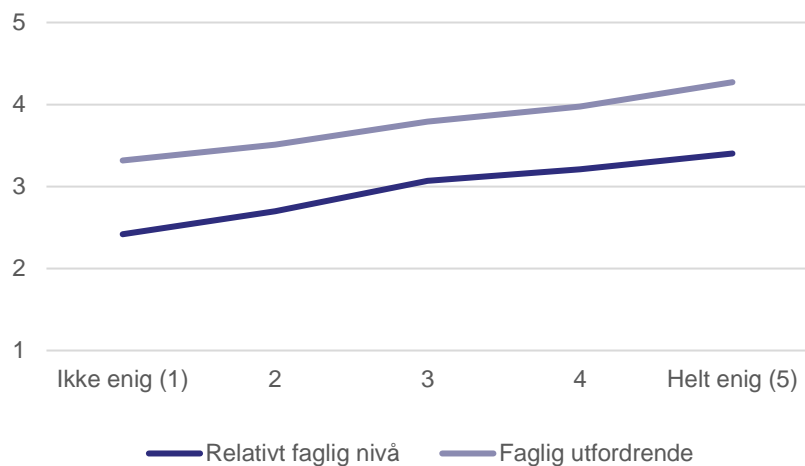
¹⁶ Kategorien «Erasmus, øvrig» omfatter alle land som inngår i det europeiske utdannings samarbeidet med unntak for nordiske land, Frankrike, Tyskland og Storbritannia.

Figur 7 Vurdering av relativt faglig nivå etter undervisningsspråk

Tilrettelegging og inkludering

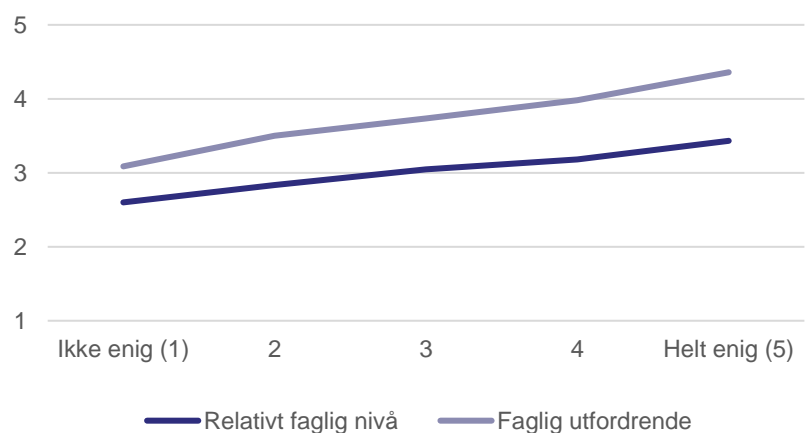
I forsøk på å fange opp hvilke faktorer som bidrar til gode og mindre gode opplevelser ved utveksling ba Studiebarometeret studentene vurdere vertsinstitusjonens grad av praktisk tilrettelegging. På tvers av alle spørsmål om utvekslingsstudentenes erfaring viser det seg en tydelig og rettlinjert sammenheng mellom vurderingen av vertsinstitusjonens tilrettelegging og utbyttet av utvekslingsoppholdet. Dette gjelder både for vurderingen av faglig kvalitet ved institusjonen i utlandet og i opplevelsen av å ha blitt faglig utfordret:

Figur 8 Vurdering av relativt faglig nivå og grad av faglig utfordring krysset med vurdering av vertsinstusjonens praktiske tilrettelegging

«Praktisk tilrettelegging» ble ikke videre spesifisert for studentene i Studiebarometeret, så det er ikke helt lett å si hva hver enkelt har lagt i det. Vi tror imidlertid det handler om at studenten får en god, helhetlig studieopplevelse, der han eller hun blant annet opplever å bli godt varetatt som utvekslingsstudenter og møter få praktiske eller andre hindringer. Svarene kan tilsa at studentenes kvalitetsopplevelse i stor grad avhenger av organisatoriske sider ved selve utvekslingsoppholdet. Det kan også være slik at miljøer som jobber godt med utveksling, gjør det på en gjennomført måte, både i praktisk tilrettelegging og i valg av faglig samarbeidspartner.

Spørsmålet om grad av «faglig integrering» i studiene har omtrent samme type rettlinjede utslag som «institusjonens praktiske tilrettelegging». Også dette indikerer at den organisatoriske siden ved utvekslingsopphold spiller en viktig rolle.

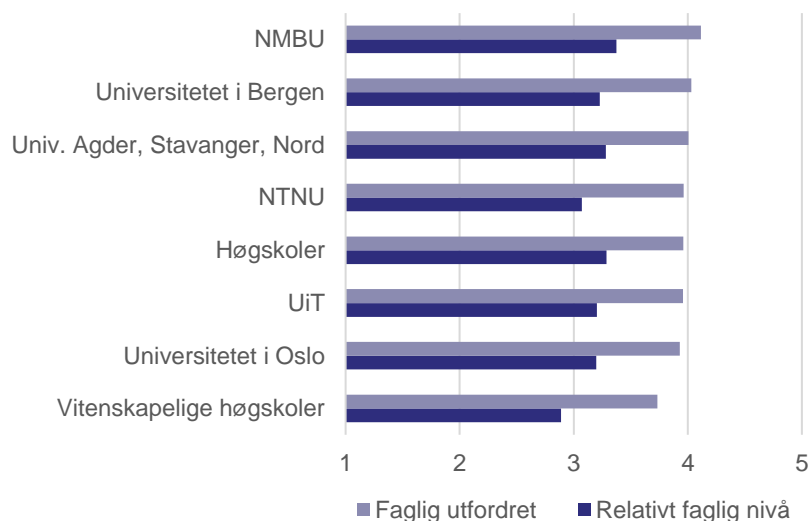
Figur 9 Vurdering av relativt faglig nivå og grad av faglig utfordring krysset med opplevelse av faglig integrering

Tendensen er den samme for sosial integrering, men her er utslagene og sammenhengen med kvalitetsvurderingen noe svakere.

Institusjon

Dataene om utenlandsopphold fra Studiebarometeret er i hovedsak relevante på nasjonalt nivå. På noen områder ser vi imidlertid tydelige utslag på institusjonsnivå. Ett eksempel er den svake vurderingen utvekslingsstudenter fra Norges handelshøyskole gir av det faglige nivået ved utvekslingsinstitusjonen. Mens respondentene i gjennomsnitt vurderer nivået ved institusjonen i utlandet som noe høyere (3,2) enn nivået hjemme, vurderte studentene fra Norges handelshøyskole nivået på institusjonene i utlandet som markant lavere (2,5) enn nivået ved hjemmeinstitusjonen. Tilsvarende ligger respondentene fra Norges handelshøyskole også klart lavere enn gjennomsnittet i vurderingen av hvorvidt de blir faglig utfordret under utvekslingsoppholdet. Dette gjelder også når vi sammenlikner med den hjemlige institusjonen som likner mest på Norges handelshøyskole, Handelshøyskolen BI.

Noen enkeltinstitusjoner skiller seg negativt ut. Studentene har i noen tilfeller en svært lav vurdering av det relative faglige nivået ved utvekslingsinstitusjonen, og mener i langt mindre grad enn gjennomsnittet at de ble utfordret faglig i utvekslingsoppholdet.

Figur 10 Vurdering av relativt faglig nivå og grad av faglig utfordring per hjemmeinstitusjon

Blant ulike bakgrunnsfaktorer som alder, kjønn, tidligere akademiske prestasjoner og karaktergrunnlag ved opptak til høyere utdanningen finner vi i liten grad noe som ser ut til å kaste lys over studentenes faglige erfaringer og utbytte. Et interessant unntak er sosial bakgrunn uttrykt ved mors og fars utdanningsnivå. Utslagene er ikke store, men det er en viss tendens til at lavere utdanning hos foreldrene samvarierer med høyere vurdering av faglig utbytte hos studentene. Også i andre deler av analysen finner vi tegn på samsamvariasjon mellom foreldres utdanning og opplevd verdi av utenlands- og utvekslingsopphold.

I første del av rapporten viste vi til at forskning har pekt på at internasjonal studentmobilitet kan bidra til å gi et særlig løft til det som der ble kalt «utsatte grupper».¹⁷ Dette funnet kan kanskje peke i samme retning. Vi vet at både internasjonal mobilitet har en sosioøkonomisk komponent, til tross for at norske finansieringsordninger i internasjonal sammenheng er svært gode.¹⁸ Funnene her kan utgjøre et selvstendig argument for å stimulere til bred deltakelse i tiltak for internasjonal mobilitet.

Studentene med utvekslingsopphold vurderer i gjennomsnitt det faglige nivået ved utvekslingsinstitusjonene som noe høyere enn ved hjemmeinstitusjonen i Norge. Samtidig har vi sett at studenter i betydelig grad opplever å bli faglig utfordret under utvekslingsoppholdet. Til sammen tilsier svarene at studentene opplever utvekslingsoppholdene som en god faglig læringsarena. Samtidig viser variasjonen i svarene at et betydelig antall studenter har andre opplevelser enn gjennomsnittet.

4.1.2 Utveksling: Relevans og komplementaritet

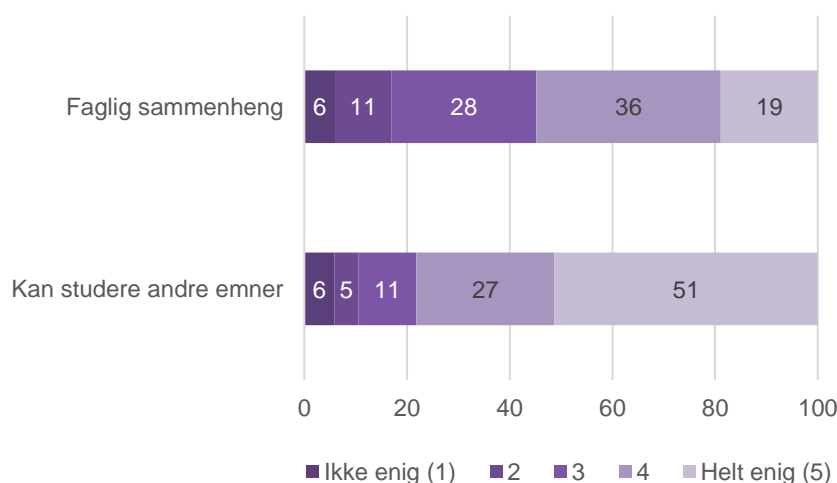
I Studietilsynsforordningen heter det at «[s]tudietilbud som fører fram til en grad, skal ha ordninger for internasjonal studentutveksling. Innholdet i utvekslingen skal være faglig relevant». Samtidig som utvekslingen gjerne kan bidra til generiske kompetanser og ferdigheter, personlig utvikling og etablering av nettverk og relasjoner, skal den også være faglig relevant. Samtidig er det et mål for internasjonaliseringstiltak å dra nytte av komplementære ferdigheter og styrkeområder. Studiebarometeret 2017 rommet spørsmål som var ment å fange opp både relevansaspektet og komplementaritet. Respondenter med utvekslingserfaring ble bedt om å ta stilling til graden av faglig sammenheng med studieprogrammet hjemme og hvorvidt de gjennom utvekslingsoppholdet kunne studere emner hjemmeinstitusjonen ikke tilbyr.

Spørsmålet om faglig sammenheng var det som fikk lavest score av studentene av alle spørsmål om utenlandsopphold, med et gjennomsnitt på 3,5. Likevel var et flertall (55 prosent) enige i at det

¹⁷ Potts (2016): 8ff.

¹⁸ SIU-rapport 04/2016.

var en god faglig sammenheng. Et relativt stort mindretall, 17 prosent, var ikke enige, mens 28 prosent valgte den nøytrale midtkategorien. Atskillig høyere var svarscoren i spørsmålet om muligheten til å studere emner hjemmeinstitusjonen ikke tilbyr, med et gjennomsnitt på 4,1. Her var hele 78 prosent enige i at påstanden om at man kunne andre emner, mens 11 prosent var uenige.

Figur 11 Faglig sammenheng og komplementaritet

Men hva vil det si at utvekslingsoppholdet er relevant og har god faglig sammenheng? I en undersøkelse SIU gjennomførte i 2016 ble studieprogramledere blant annet spurt om synspunkter på hvilken relevans utvekslingsopphold hadde i deres studieprogram.¹⁹ Det var store forskjeller mellom ulike utdanningstyper og fagområder, men også innenfor disse. I rammeplanstyrte profesjonsutdanninger vektla noen studienes innretning mot de skandinaviske velferdssystemene og hevdet at utenlandsopphold hadde betinget relevans for arbeidssektoren eller at kunnskapen studentene opparbeidet, ikke alltid er direkte overførbart til det norske arbeidslivet. Andre fra samme utdanningstyper vektla at studentene opparbeidet seg perspektiver og forståelse som ville være nyttig i yrkesutøvelsen og dermed relevant for utdanningen.

I utdanninger uten rammeplaner og med valgfrie emner kan spørsmålet om relevans vurderes annerledes. Dette sitatet fra en av studieprogramlederne i den nevnte undersøkelsen viser et annet perspektiv på verdien og relevansen av utvekslingsopphold for utdanningen:

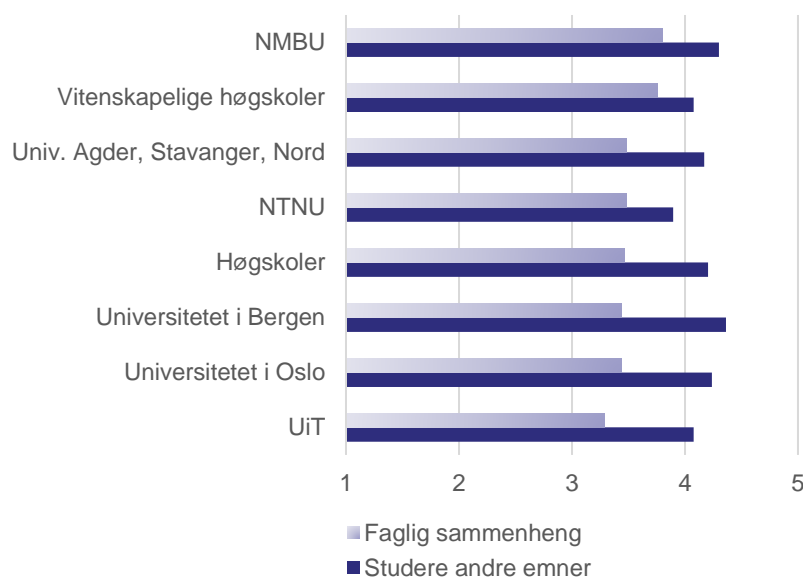
Vi anbefaler studentene til å bruke utvekslingsoppholdet til å tilegne seg kunnskap som kan gi et faglig godt supplement til det vi tilbyr i

¹⁹ SIU-rapport 07/2016.

bachelorstudiet. Men det er også sånn at vi kun anbefaler studentene å ta emner på utveksling som kan benyttes som valgfrie studiepoeng i bachelorgraden. Derfor kan studentene også velge emner som ikke er direkte relatert til faget [et realfag], men også til kunst, kultur og annet relevant for det landet de skal besøke. I sum blir utvekslingsoppholdet et godt bidrag til læringsutbyttet både gjennom faglig spesialisering og tverrfaglig innsikt.²⁰

Dette siste perspektivet representerer en bredere tilnærming til relevans enn faglig sammenheng i streng betydning. Det er imidlertid ikke uproblematisk, og det er viktig også å lytte til studentene og deres erfaringer. Det at en såpass stor andel ikke er enig i at det er god faglig sammenheng, tyder på at mange institusjoner/fagmiljø bør øke innsatsen for å finne gode studietilbud med relevante emner som passer godt inn i studieprogrammene. Kvalitetsmeldingen er opptatt av helhetlige studieprogram. I et slikt perspektiv er det viktig at utvekslingsopphold inngår som et planmessig hele i formuleringen av læringsutbytte, uavhengig av hvor intimt faglig forbundet det er med studieprogrammet hjemme. Både fagmiljøet og studenter bør ha et bevisst forhold til hvilken plass internasjonal mobilitet kan ha i studieprogrammet, og hvordan det er ment å bidra til læring.

Når vi ser hvordan studenter fra ulike institusjoner har svart i spørsmålet om faglig sammenheng, ser vi først og fremst en tendens til at studenter ved mer faglig spesialiserte institusjoner som Norges handelshøyskole, Handelshøyskolen BI og NMBU gir noe høyere score på god faglig sammenheng (figur 12). Videre er det en tendens til at respondenter fra institusjoner med lav score på faglig sammenheng scorer tilsvarende høyt på muligheten for å studere emner hjemmeinstitusjonen ikke tilbyr.

Figur 12 Faglig sammenheng og komplementaritet per institusjon

²⁰ SIU-rapport 07/2016: 17.

I vurderingen av det komplementære aspektet ved utvekslingsoppholdet uttrykte studentene i Studiebarometeret 2017 seg samlet sett klart positivt. Studentenes samlede svar tyder på at de verdsetter muligheten et utvekslingsopphold gir til å utvide studieprogrammet tematisk og emnemessig, samtidig som de kan vurdere den umiddelbare faglige sammenhengen som mer begrenset. Det er imidlertid ikke noen nødvendig motsetning mellom komplementaritet og faglig sammenheng med studiene hjemme.

Figur 13 Faglig sammenheng og komplementaritet per fagområde

Det er ganske stor forskjell mellom fagområder i studentenes vurdering av faglig sammenheng og komplementaritet i utvekslingsoppholdet (figur 13). Studenter i helse- sosial og idrettsfag gir i høyest grad uttrykk for faglig sammenheng, samtidig som de vektlegger muligheten til å studere andre emner lavest. Studenter innen lærerutdanninger og pedagogikk gir lavest score på faglig sammenheng. Et ytterligere dypdykk (ikke vist), gir som resultat at rammeplanstyrte utdanninger som grunnskolelæreutdanning, lektor, sykepleie og ingeniør alle er blant de utdanningstypene som scorer lavest på faglig sammenheng (mellom 3,1 og 3,3).

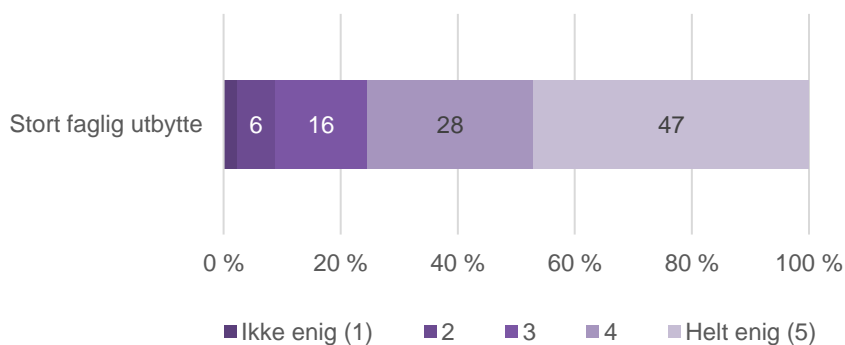
I disse spørsmålene er det ingen sammenheng mellom oppholdets varighet og hvordan studentene har svart. Store forskjeller finner vi heller ikke om vi sorterer etter studieland. Men to forhold peker seg ut. Studenter med utvekslingsopphold i Norden svarer noe mer positivt på faglig sammenheng, mens studenter med opphold i USA/Canada er mest enige i påstanden om at de kan studere emner hjemmeinstitusjonen ikke tilbyr.

Som i spørsmålene om faglige nivå og utfordringer ser vi også her en tydelig samvariasjon med svar på spørsmål om tilrettelegging, faglig og i en viss utstrekning også sosial inkludering. Jo høyere opplevd tilrettelegging og inkludering, jo høyere er scoren på faglig sammenheng og muligheten til å studere andre emner enn hjemmeinstitusjonen tilbyr. Kanskje er sammenhengen den at nettopp opplevelsen av faglig sammenheng og spennende studiemuligheter er faktorer som bidrar til at studentene vurderer tilrettelegging og inkludering høyt. Som tidligere antydte kan det også tenkes at miljøer som jobber godt med utveksling, gjør det på en gjennomført god måte og både finner gode og relevante partnere og legger godt til rette for utveksling.

4.1.3 Faglig utbytte ved andre utenlandsopphold

Studenter med erfaring fra andre utenlandsopphold skulle ta stilling til følgende påstand: «Utenlandsoppholdet ga meg stort faglig utbytte. På grunn av den ulike spørsmålsstillingen kan vi ikke direkte sammenlikne med vurderingen av faglig utbytte for utvekslingsstudentene (3.1.1), men uansett slå fast at studenter med andre utenlandsopphold gir uttrykk for stort faglig utbytte.²¹

Respondentene svarte i gjennomsnitt klart positivt på dette med en score på 4,1. Et stort flertall (76 prosent) var enige i at utenlandsoppholdet ga stort faglig utbytte, mens bare 9 prosent var uenige. Se figur 14.

Figur 14 Faglig utbytte ved utenlandsoppholdet

Det er positivt, men neppe overraskende. Også i partnerskapsprogrammene Diku forvalter, er det betydelige innslag av ulike typer kortvarig mobilitet. Der kobles på ulike måter utdanning og forskning gjennom seminarer, workshops, feltarbeider, felles kurs mm. Dikus vurdering er at slike tiltak utgjør viktige arenaer for god og

²¹ Studenter med utvekslingsopphold ble ikke spurt om faglig utbytte. Det er summen av flere spørsmål til disse studentene som totalt sett utgjør deres vurdering av faglig utbytte.

forskningsnær læring, og at de gir studentene noe annet enn det de får gjennom semesterlange utvekslingsopphold.²²

Studenter med ulike former for «andre utenlandsopphold» svarer temmelig likt på spørsmålet om faglig utbytte.

Tabell 3 Faglig utbytte av andre studieopphold kryssset med oppholdets type

Type opphold	Gjennomsnitt	Antall
Ja, på feltarbeid, kurs, konferanse eller studietur	4,1	1 117
Ja, på praksisopphold	4,2	262
Ja, annet (spesifiser gjerne)	4,1	234
<i>Totalt</i>	<i>4,1</i>	<i>1 613</i>

Derimot er det noe sammenheng mellom utenlandsoppholdenes varighet og opplevd faglig utbytte. Studenter med lengre opphold gir gjennomgående uttrykk for høyere faglig utbytte enn studenter med kortere utenlandsopphold. Samtidig er det viktig å understreke at også studenter med opphold på under to uker gir uttrykk for stort faglig utbytte, med en gjennomsnittsscore på 4,0.

Når vi legger studentenes egne vurderinger til grunn, er det lite som tyder på at «akademisk turisme» i form av korte utenlandsopphold uten faglig innhold av betydning er noen treffende karakteristikkk av norske studenters utenlandsopphold.

Tabell 4 Faglig utbytte av andre studieopphold kryssset med oppholdets varighet

Varighet	Gjennomsnitt	Antall
Mindre enn 2 uker	4,0	661
2-4 uker	4,0	347
1-3 måneder	4,2	461
Mer enn tre måneder	4,3	134
<i>Totalt</i>	<i>4,1</i>	<i>1 603</i>

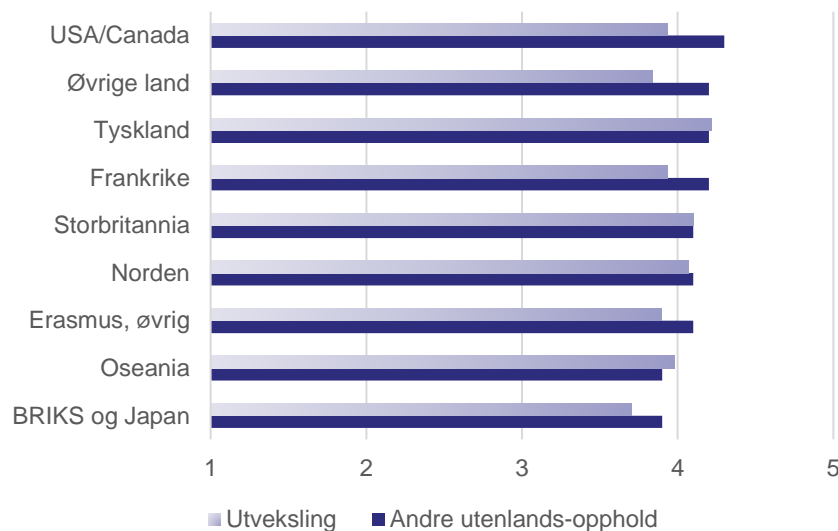
Det er stor forskjell mellom de mange formene for andre utenlandsopphold som er representert blant respondentene. Et kortvarig seminar eller en konferanse har lite til felles med et mange

²² SIU Report 04/2017.

måneders langt feltarbeid i sosialantropologi, et praksisopphold ved et barnehjem eller kjemistudents arbeid i et laboratorium. Forskjellene til tross, opplevelsen av faglig utbytte er høy på tvers av oppholdstypene. Kvalitetsmeldingen sier blant annet følgende om internasjonalisering: «For å kunne nå et høyt internasjonalt faglig nivå er det avgjørende at studentene føres inn i, og blir en del av, fagets internasjonale diskurs.» Kanskje bidrar de ulike utenlandsoppholdene, korte som lange, til at studentene opplever å komme inn i en videre, internasjonal faglig sammenheng der de ser sitt faglige virke fra et annet perspektiv enn i auditoriene og lesesalene hjemme?

Geografi

Når vi ser hvordan studenter med andre utenlandsopphold i ulike land har vurdert det faglige utbyttet, finner vi både likheter og forskjeller sammenliknet med utvekslingsstudentene. I gjennomsnitt har studenter med andre utenlandsopphold vurdert «faglig utbytte» noe høyere enn utvekslingsstudentene vurderte «faglig utfordring». Det er også noen forskjeller i hvordan de to respondentgruppene vurderer faglig utbytte i ulike land og regioner. For utvekslingsstudentene kom Tyskland, Norden og Storbritannia høyest ut. Blant studenter med andre opphold fikk ved siden av USA/Canada gruppen med «øvrige land» høyest score, mens denne gruppen lå klart under gjennomsnittet for utvekslingsstudentene. Utbyttet av utenlandsopphold varierer mellom land og regioner, men like mye mellom ulike typer opphold.

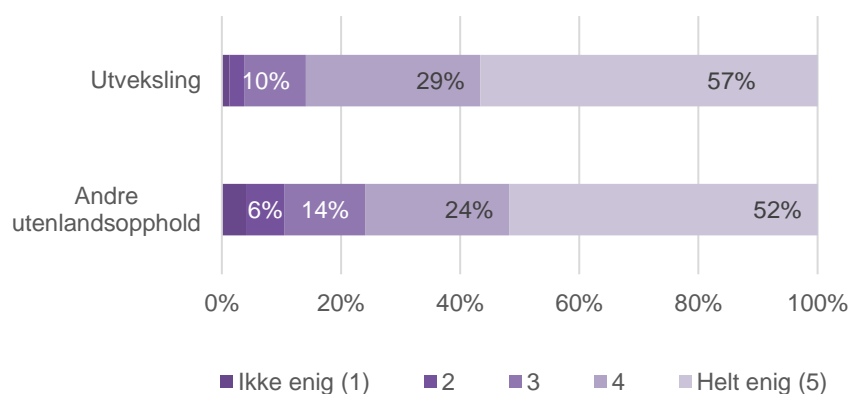
Figur 15 Vurdering av faglig utbytte/faglig utfordring per landgruppe²³

²³ Kategorien «Erasmus, øvrig» omfatter alle land som inngår i det europeiske utdannings samarbeidet med unntak for nordiske land, Frankrike, Tyskland og Storbritannia.

4.2 Læring utover det faglige

Den politiske begrunnelsen for internasjonalisering generelt og mobilitet og utveksling spesielt er ikke knyttet til faglig utvikling alene. Studiebarometeret 2017 forsøkte å fange opp utenomfaglig læring ved at studenter med utenlandsopphold (både utveksling og andre opphold) skulle ta stilling til følgende utsagn: *Utenlandsoppholdet ga meg stort utbytte ut over det faglige (språk, kultur, etc.).*

På gjennomsnittsnivå svarer utvekslingsstudentene 4,4 og studenter med andre utenlandsopphold 4,1 på spørsmålet om utenomfaglig læring. Blant de med andre opphold er 76 prosent enige i at oppholdet ga stort faglig utbytte, mens blant utvekslingsstudentene er hele 86 prosent enige (figur 16).

Figur 16 Utenomfaglig utbytte

Hva betyr varigheten av oppholdet for studentens opplevelse av slikt utbytte? For utvekslingsstudentene er varigheten på oppholdet enten 3-6 måneder eller mer enn ett semester. Respondenter i begge gruppene vurderer utbyttet på dette feltet svært høyt med en score på henholdsvis 4,4 og 4,5. Opplevd utbytte øker med varigheten, men forskjellene er små.

For studenter med andre utenlandsopphold er forskjellene i varighet større, og det er også forskjellene i opplevd utbytte. I svarene går det et hovedskille ved opphold kortere enn to uker. Også respondenter med slike opphold svarer på den positive siden i spørsmålet om utenomfaglig utbytte, men klart mindre positivt enn studenter med opphold på 2-4 uker eller lengre. Opplevd utenomfaglig utbytte øker med varigheten av oppholdet, men forskjellen mellom et opphold på mindre enn to uker og et opphold på 2-4 uker er langt større enn forskjellen mellom et opphold på 2-4 uker og lengre opphold. Svarene tyder på at to uker er en terskelverdi, og når den først er passert, erfarer studentene høy utenomfaglig læring. Studenter med

andre utenlandsopphold av samme varighet som utvekslingsopphold svarer enda mer positivt enn utvekslingsstudentene.

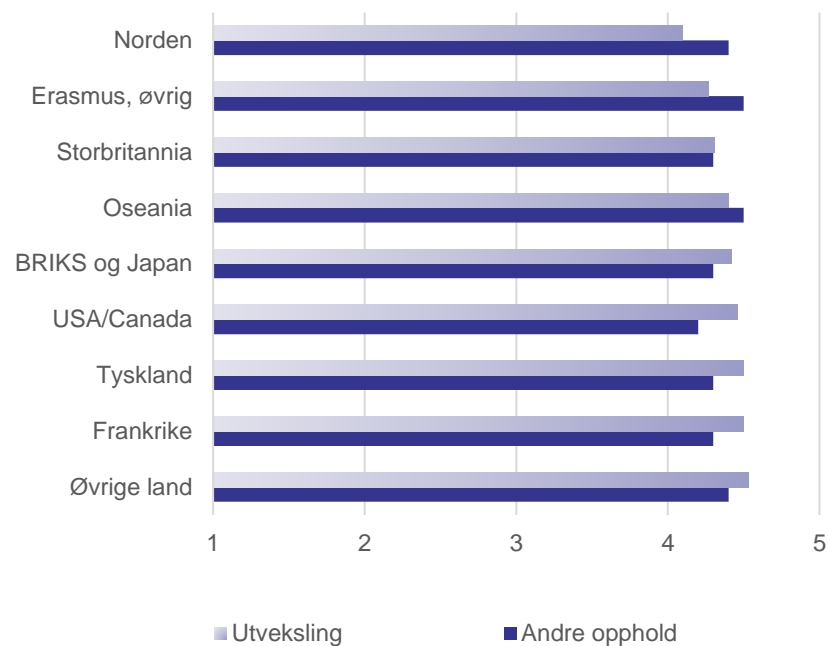
Tabell 5 Utenomfaglig læring for utvekslingsstudenter etter oppholdets varighet

Varighet - utvekslingsopphold	Gjennomsnitt	Antall
3-6 måneder	4,4	1 256
Mer enn ett semester	4,5	422
<i>Totalt</i>	<i>4,4</i>	<i>1 678</i>

Tabell 6 Utenomfaglig læring for respondenter med andre utenlandsopphold etter oppholdets varighet

Varighet – andre opphold	Gjennomsnitt	Antall
Mindre enn 2 uker	3,7	657
2-4 uker	4,3	346
1-3 måneder	4,4	455
Mer enn tre måneder	4,6	130
<i>Totalt</i>	<i>4,1</i>	<i>1 588</i>

Studentenes tilfredshet med utenomfaglig utbytte varierer lite etter hvor de har vært på utveksling eller hatt andre utenlandsopphold. Det er neppe overraskende at opplevd utenomfaglig læring kan handle om kulturell avstand. For både utveksling og andre utenlandsopphold er det Norden som kommer lavest i studentenes vurdering. Men for begge gruppernes del er scoren også her på 4-tallet.

Figur 17 Vurdering av utenomfaglig utbytte per landgruppe²⁴

Et noe annet bilde får vi ved å fokusere på undervisningsspråk for utvekslingsstudentene (tabell 7). Her er det dansk og svensk som skiller seg ut med lav score, og lavere enn Norden samlet fikk (figur 17). Det har trolig sammenheng med at der man studerer på engelsk vil man oftere møte et internasjonalt miljø, som kan bidra til økt opplevelse av utenomfaglig læring. For øvrig er det et gjennomgående trekk at studenter med russisk som undervisningsspråk svarer markant lavere enn gjennomsnittet langs alle parametere.

²⁴ Kategorien «Erasmus, øvrig» omfatter alle land som inngår i det europeiske utdannings samarbeidet med unntak for nordiske land, Frankrike, Tyskland og Storbritannia.

Tabell 7 Vurdering av utenomfaglig utbytte kryssset med undervisningsspråk

Hvilket språk var (er) undervisningen på?	Gjennomsnitt	An-tall
Spansk	4,6	89
Tysk	4,6	86
Fransk	4,6	52
Portugisisk	4,6	17
Annet språk	4,5	19
Engelsk	4,4	1 248
Japansk	4,4	16
Kinesisk	4,3	15
Norsk	4,2	33
Italiensk	4,1	12
Dansk	3,9	36
Svensk	3,9	18
Russisk	3,7	15
<i>Total</i>	<i>4,4</i>	<i>1 656</i>

Blant utvekslingsstudentene er det små forskjeller mellom fagområdet når det gjelder denne typen utbytte. Mye større forskjeller er det blant studenter med andre typer opphold. Her peker humanistiske og estetiske fag seg ut i positiv retning, mens naturvitenskapelige og tekniske fag er eneste respondentgruppe med en gjennomsnittsscore under 4.

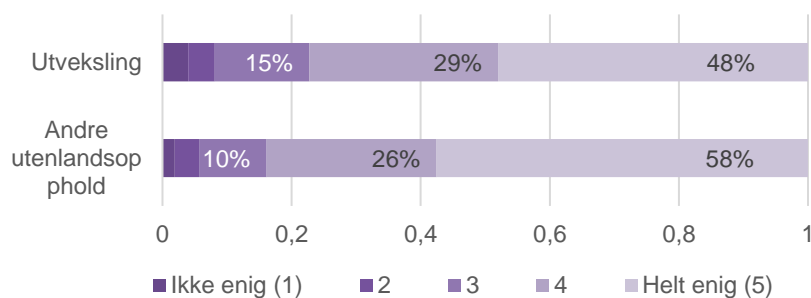
Figur 18 Utenomfaglig utbytte per fagfelt

For studenter som har vært på utveksling ser vi også her tydelig samvariasjon mellom svarene på spørsmål om institusjonell tilrettelegging og inkludering og uttrykk for opplevd utbytte. Særlig gjelder dette spørsmålene om hvorvidt studentene har følt seg godt faglig og sosialt integrert på studiestedet i utlandet.

4.3 Utenlandsopphold og motivasjon

Kan et utenlandsopphold bidra til å gjøre studentene mer motivert for videre studier? Som vi så ovenfor, finnes det forskning og analyser som svarer bekreftende. I Studiebarometeret ble respondenter med utveksling eller andre utenlandsopphold bedt om svare på dette ved å ta stilling til følgende påstand: *Utenlandsoppholdet ga meg økt motivasjon for studiene mine.*

Uttevkslingsstudentene var jevnt over enig i at utenlandsoppholdet ga økt motivasjon. Langs poengskalaen fra 1 til 5 var gjennomsnittsvaret blant utvekslingsstudentene 4,1 og 77 prosent var enig i denne påstanden. Enda mer positive var studenter med andre utenlandsopphold, med et gjennomsnitt på 4,3. Her var hele 84 prosent enig i påstanden. Andelene som var uenige i påstanden er svært små.

Figur 19 Utenlandsoppholdet ga meg mer motivasjon

Fra før har vi slått fast at varighet av utenlandsopphold har betydning for både faglige og utenomfaglige aspekter. For utvekslingsstudentene er det ingen forskjell mellom gruppen som har vært på semesteropphold og studenter med lengre opphold. Svarene fra studenter med andre utenlandsopphold indikerer at motivasjonseffekten tiltar med økt varighet. Samtidig må det understrekes at studenter med andre utenlandsopphold på mindre enn to uker svarer høyere på spørsmålet (4,3) enn

utvekslingsstudentene (4,1). Der studenter med andre opphold av mindre enn to ukers varighet ga uttrykk for mer begrenset utenomfaglig læring enn dem med lengre opphold, gir denne gruppen tydelig uttrykk for at oppholdet bidro til økt motivasjon.

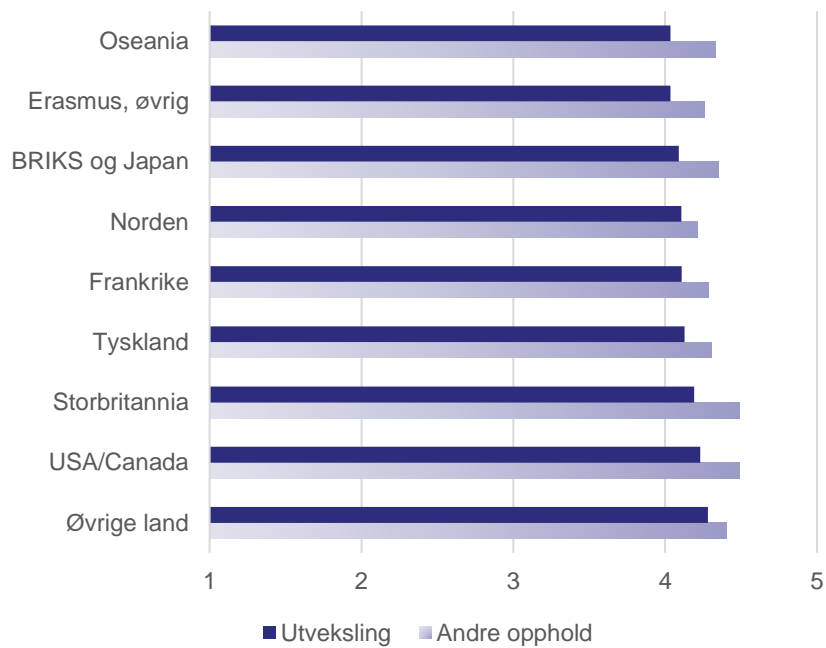
Tabell 8 Utenlandsoppholdets betydning for motivasjon krysset med oppholdets varighet. Utveksling.

Varighet - utvekslingsopphold	Gjennomsnitt	Antall
3-6 måneder	4,1	1 237
Mer enn ett semester	4,1	420
<i>Totalt</i>	<i>4,1</i>	<i>1 657</i>

Tabell 9 Utenlandsoppholdets betydning for motivasjon krysset med oppholdets varighet. Andre utenlandsopphold.

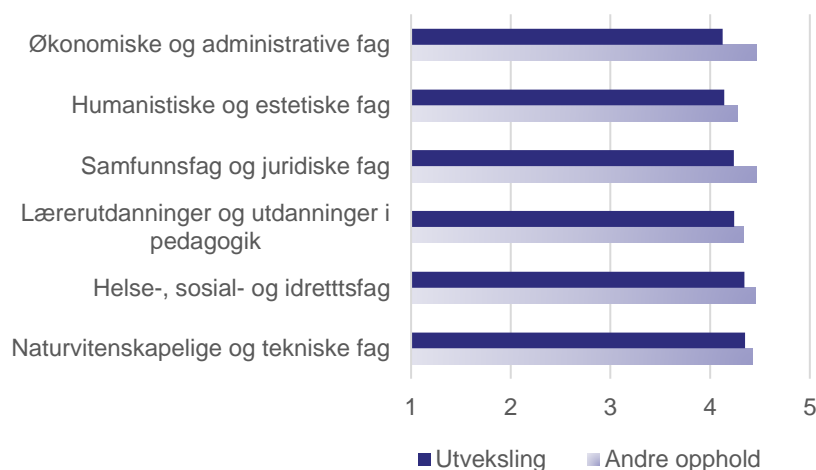
Hva var (er) lengden på ditt studieopphold?	Gjennom- snitt	Antall
Mindre enn 2 uker	4,3	659
2-4 uker	4,3	343
1-3 måneder	4,4	452
Mer enn tre måneder	4,5	128
<i>Totalt</i>	<i>4,3</i>	<i>1 582</i>

Videre er det ikke noen sterk sammenheng mellom studieland og motivasjonseffekten. For alle land og områder er gjennomsnittscoren på 4,0 eller mer, mens gjennomsnittet totalt er på 4,1. For utvekslingsstudentene kan det imidlertid pekes på at landet med flest norske utvekslingsstudenter, Australia, kommer lavest ut i spørsmålet om motivasjon. I motsatt ende finner vi landgruppen «øvrige land», altså land utenfor Norges prioriterte samarbeidsland. Svarene kan leses som et uttrykk for at utvekslingsopphold involverer læring og utbytte på mange ulike områder.

Figur 20 Utenlandsoppholdets betydning for motivasjon per landgruppe²⁵

For de fleste fagområdene er det små forskjeller mellom hvordan studenter med utveksling og studenter med andre opphold vurderer motivasjonseffekten av utenlandsoppholdet. Størst utslag ser vi for økonomiske og administrative fag, hvor studenter med andre utvekslingsopphold gir uttrykk for betydelig større økning i motivasjonen enn utvekslingsstudentene.

Figur 21 Utenlandsoppholdets betydning for motivasjon per fagfelt

²⁵ Kategorien «Erasmus, øvrig» omfatter alle land som inngår i det europeiske utdannings samarbeidet med unntak for nordiske land, Frankrike, Tyskland og Storbritannia.

For utvekslingsstudentene er samvariasjonen mellom tilretteleggings- og inkluderingsspørsmålene og økt motivasjon tydelige. I dette spørsmålet er det fremfor alt faktoren «faglig integrering» som peker seg ut. Svarene underbygger synspunktet om at organisatoriske sider og tilrettelegging for utvekslingsopphold er vesentlig for utbyttet studentene får.

Tabell 10 Utenlandsoppholdet ga meg mer motivasjon

Faglig integrering	Gjennomsnitt	Antall
Ikke enig (1)	2,4	47
2	3,3	148
3	3,8	384
4	4,3	623
Helt enig (5)	4,7	442
<i>Totalt</i>	<i>4,1</i>	<i>1 644</i>

Hva er det som skaper økt motivasjon? Gjennom rapporten har vi sett hvordan respondentene fremhever ulike sider og verdier ved utveksling eller andre utenlandsopphold. Både faglig styrke og utfordring, faglig komplementaritet og verdifullt utenomfaglig utbytte kan virke positivt på motivasjonen. Hvor mange av faktorene som er til stede i den enkelte situasjon, kan variere. Eksempelet med utvekslingsstudentene fra NHH-studentene er interessant. Lav score på faglig nivå og grad av faglig utfordring ble etterfulgt av høy score på utenomfaglig utbytte. Kanskje var dette tilstrekkelig for at studentene opplevde at oppholdet bidro til økt motivasjon? I andre, men få tilfeller, finner vi gjennomgående lav score på både faglige og utenomfaglige indikatorer, etterfulgt av en relativt lav score også på spørsmål om motivasjonseffekt. Samtidig må det understrekes at også den relativt lave scoren ikke er lav i en absolutt forstand. Helhetsbildet er at studenter med ulike typer utenlandsopphold gir uttrykk for at oppholdet er med å styrke motivasjonen for videre studier.

5 Refleksjoner

Hovedbildet Studiebarometeret tegner av studentenes erfaringer med ulike typer utenlandsopphold er tydelig. Det store flertallet av studenter er tilfreds med utbyttet enten de har vært på utveksling eller andre former for utenlandsopphold. Spørsmålene om utenlandsopphold er blant de spørsmålene i Studiebarometeret som har høyest snittscore. Tilfredsheten gjelder både faglig og utenomfaglig utbytte, der det siste gjennomgående får høyere score enn det første. Dermed sammenfaller resultatene fra Studiebarometeret med sentrale funn og synspunkter i litteraturen om internasjonalisering og mobilitet.

Bak dette positive hovedbildet finner vi også variasjon. Ikke alle studenter er like tilfredse, og formålet med denne analysen har vært å komme nærmere et svar på *hva det er* som gjør studentene tilfredse, på hva som ligger bak det som tross alt er et mangfold av opplevelser og erfaringer. Vi har stilt spørsmål som: Hva betyr det for utbyttet hvor studentene reiser, hva de studerer og hvor lenge de er borte? Hva betyr det for utbyttet hvilken institusjon de kommer fra og hvordan de møtes som studenter ved vertsinstitusjonen? Og hva betyr studentenes egen bakgrunn for det de opplever å ta med seg tilbake til Norge?

Lavest score i Studiebarometeret får graden av faglig sammenheng mellom utenlandsoppholdet og studieprogrammet ved institusjonen hjemme. Sett i lys av Studietilsynsforskriftens krav om at innholdet i utvekslingen skal være faglig relevant, kan dette indikere at faglig sammenheng ikke alltid sikres på en tilstrekkelig god måte. Her må både Studietilsynsforskriftens og Kvalitetsmeldingens vekt på helhetlige studieprogram legges til grunn. Internasjonaliseringstiltak som utveksling og annen mobilitet skal inngå som ledd i et helhetlig læringsutbytte. Både fagmiljøet og studenter bør ha et bevisst forhold til hvilken plass internasjonal mobilitet kan ha i studieprogrammet. Den relativt lave scoren i spørsmålet om faglig sammenheng kan ses som en indikator på et potensial for forbedring.

Norsk politikk for høyere utdanning satser særlig på utvekslingsopphold. Vi kjenner omfanget av utveksling til og fra Norge, men vet lite om forekomsten av andre utenlandsopphold. Studiebarometeret bekrefter antakelsen om at slike opphold spiller relativt sett (i forhold til utveksling) størst rolle i profesjonsutdanninger i helse- og sosialfag og i lærerutdanninger. Analysen av Studiebarometeret tilsier at andre former for utenlandsopphold kan være viktige supplement til satsingen på utveksling. Studentene med slike opphold er ikke mindre tilfredse enn dem som har vært på utveksling, på noen områder tvert imot.

Til å begynne med oppfattet vi det som overraskende at andre og kortere utenlandsopphold skulle gi like stor eller større opplevelse av faglig utbytte enn studentutveksling på ett semester eller mer. Ikke

minst syntes vi det var uventet at studenter med korte opphold på under to uker opplevde oppholdet som mer motivasjonsfremmende enn studenter på utveksling, som jo også var tilfredse. Forklaringen ligger trolig i at dette kan være helt ulike typer aktiviteter. En student på et utvekslingsopphold gjør i bunn og grunn det samme som hjemme, ved en annen institusjon i et annet land og med andre lærere og medstudenter. Det vi har gruppert som «andre utenlandsopphold» rommer et bredt spekter av aktiviteter, fra internasjonale workshops og seminarer, til studieturer, ulike praksisopphold og feltarbeid.

De kortere utenlandsoppholdene er ofte organisert av hjemmeinstitusjonene, som dermed har bedre kontroll på det faglige innholdet her enn i utvekslingsoppholdene. Dette kan være en forklaring på at studenter med erfaringer fra slike korte opphold gjennomgående er mer tilfredse enn de som har vært på utvekslingsopphold. I mange tilfeller kan kortvarig mobilitet knytte utdanning og forskning, studenter og lærere sammen på en annen måte enn i den alminnelige undervisningssituasjonen. Kanskje er det ikke alltid den internasjonale eksponeringen i seg selv, men like mye innholdet i aktivitetene som skaper opplevelsen av kvalitet, utbytte og motivasjon?

Analysen av svarene fra utvekslingsstudentene indikerer hvor viktig det er at studentene opplever tilhørighet og inkludering i et fagmiljø. Av de ulike faktorene vi analyserte, var det ingen som slo sterkere ut på utvekslingsstudentenes opplevelse av læring og motivasjon enn «vertsinstitusjonenes praktiske tilrettelegging» og grad av faglig og sosial inkludering. Det er få holdepunkter i dataene fra Studiebarometeret for at utveksling primært er en form for «akademisk turisme». Slik Kvalitetsmeldingen fastslår at studentene skal inkluderes i det faglig og sosiale fellesskapet, svarer utvekslingsstudentene i Studiebarometeret at institusjonell tilrettelegging og faglig enda mer enn sosial integrering har betydning for både utbytte og motivasjon. Studentene legger vekt på det faglige. Vi mener en viktig grunn til den generelt positive erfaringen med utenlandsopphold for både utvekslingsstudenter og andre er opplevelsen av å se og utøve faget fra et annet perspektiv.

For institusjonene innebærer dette at samarbeidet med vertsinstitusjoner blir et vesentlig element for å sikre et best mulig læringsutbytte for utvekslingsstudentene. Tilsvarende er resultatene en påminning om hva som står på spill i arbeidet for å styrke de utenlandske studentenes faglige og sosiale inkludering ved de norske institusjonene.²⁶

Litteraturen om utveksling og annen studentmobilitet viser til en stor bredde i erfaringer og utbytte. Analysen av svarene i Studiebarometeret etterlater et tilsvarende inntrykk. Geografi, kulturell avstand, språk og akademiske tradisjoner spiller en rolle for hvordan studentene erfarer og vurderer utenlandsoppholdene. For

²⁶ SIU Report 06/2016.

eksempel ser vi at studenter med opphold i Norden gir høy score på de faglige aspektene, men lavere på annen læring. I andre land og regioner vurderer studentene det motsatt. Men begge studentgruppene kan enes om at oppholdet har gitt økt motivasjon for studiene. Internasjonalisering og studentmobilitet er knyttet til et spektrum av mål på nasjonalt, institusjonelt og individuelt nivå. Ulike typer opphold er relevante for de ulike typene mål. Et praksisopphold ved et barnehjem i et utviklingsland er noe annet enn et forskningsopphold ved en internasjonal eliteinstitusjon.

Samtidig er det grunn til å understreke at funnene tyder på at noen land eller områder kan medføre større kvalitetsutfordringer enn andre. Dette gjelder også noen av våre prioriterte samarbeidsland. For eksempel viser svarene at studenter som har vært i Russland svarer mer negativt på de fleste spørsmål enn studenter som har vært andre steder.

Mens studenter ser ut til å bli omtrent like mye motivert av korte som lange utenlandsopphold, viser analysen at varigheten har større betydning på andre områder. For både faglig og annen læring er det en tydelig sammenheng mellom varigheten og utbyttet studenten opplever. Lengre opphold gir bedre utbytte.

I analysen har vi forsøkt å se hvorvidt egenskaper ved studentene som eksempelvis karakternivå, og tidligere prestasjoner kan ha noe å si for erfaringene med utenlandsopphold. Slike sammenhenger fant vi ikke. Derimot gir funnene en viss støtte til hypoteser fra litteraturen²⁷ om at studenter med svakere forutsetninger kan ha større faglig utbytte av utenlandsoppholdet enn gjennomsnittet. I utgangspunktet vet vi at deltakelsen i internasjonal mobilitet er preget av en viss sosial skjevhet.²⁸

Studentenes svar i Studiebarometeret gir gode argumenter for at utenlandsopphold på ulike måter bidrar til kvalitet i norsk høyere utdanning. Så vel nasjonalt som for institusjoner og fagmiljø bør internasjonal mobilitet ha en viktig plass blant de ulike kvalitetsfremmende tiltak. I en slik satsing bør både utveksling og andre former for utenlandsopphold inngå, basert på hva som er mest hensiktsmessig for utdanningen og for studentene. Likevel kommer ikke kvalitetsopplevelsen av seg selv så snart man forlater Norge. Institusjonene har en viktig oppgave med å legge til rette for best mulig læring gjennom utenlandsopphold som tydelig inngår som et ledd i et vel komponert og helhetlig studieprogram.

²⁷ Se f.eks. Potts (2016).

²⁸ SIU-rapport 04/2016.

6 Litteraturliste

- Altbach, Philip G. and Roberta Malee Bassett (2014). "Nix the BRICs – At Least for the Higher Education Debate". *International Higher Education*. Number 77. Fall 2014.
- Bakken, Pål, Lars Fredrik Pedersen og Kristoffer Fretland Øygarden (2018). Studiebarometeret: Rapport 1-2018: «Studiebarometeret 2017 - Hovedtendenser».
- Brandenburg, Uwe, Obdulia Taboadela and Mihaela Vancea (2014). "Mobility Matters: the ERASMUS Impact Study". *International Higher Education*, 09/01/2015, Issue 82.
- CIMO, Internationella programkontoret og SIU (2013). *Living and Learning. Exchange Studies Abroad. A study of motives, barriers and experiences of Finnish, Norwegian and Swedish Students*.
- Jodi Malmgren and James Galvin (2008) Effects of Study Abroad Participation on Student Graduation Rates: A Study of Three Incoming Freshman Cohorts at the University of Minnesota, Twin Cities. *NACADA Journal*: Spring, Vol. 28, No. 1, pp. 29-42.
- Potts, Davina (2016): *Outcomes of Learning Abroad Programs*.
- Rexeisen, R. J., Anderson, P., Lawton, L., & Hubbard, A. (2008). Study abroad and intercultural development: A longitudinal study. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 26, 1–20.
- SIU-rapport 02/2016: *Studentutveksling fra Norge*.
- SIU-rapport 04/2016. «Det beste året i mitt liv». Brukerundersøkelse av norske elever på utenlandsopphold i Vg2.
- SIU Report 06/2016. *International students in Norway 2016 - Perceptions of Norway as a Study Destination*.
- SIU-rapport 07/2016. *Internasjonal studentutveksling - hvordan og hvorfor?*
- SIU Report 04/2017. *Review of the Partnership Program in Higher Education with North America: 2012-16*.
- Wiers-Jenssen (2013). *Degree Mobility from the Nordic Countries: Background and Employability*.
- Wiers-Jenssen (2014). NIFU-rapport 17/2014. *Kandidatundersøkelsen 2013: Mastergradutdannedes arbeidsmarkedssituasjon og vurdering av utdanningen et halvt år etter fullført utdanning*

